

Influenza, nátha, meghűlés

Influenza, grippe, nátha, hűléses hurut... A hűvös, téli időben gyakran kerülnek szóba ezek a betegségek, hiszen egyre több a tüsszögő, köhögő „influenzás” vagy pláne „influenziás” ember. Mit jelentenek ezek a kifejezések és mit tud az orvostudomány a betegségek kezeléséről és megelőzésük módjairól.

Az influenza szó eredete tudománytörténeti szempontból is igen érdekes. A középkorban az orvosoknak még nem volt mikroszkópjuk, így tehát a baktériumoknak és vírusoknak még a létezéséről sem tudtak. A betegek kérdésekre ostromolták őket, mert megakarták tudni, hogy mi okozza a nagy járványokban megjelenő náthával, lázzal járó betegségeket. Az orvosoknak valamit válaszolniuk kellett. Mivel ősidők óta megfigyelték, hogy a csillagok helyzete időnként változik és ebben bizonyos szabályszerűség észlelhető, érthető tehát, hogy az asztrológia virágzásának korában a járványokat is a csillagok hatásával, befolyásával magyarázták. Hatás, befolyás olaszul: influenza; ez lett tehát a legnagyobb járványokban jelentkező betegség neve.

Ma már ismerjük a betegség kórokozóját. Tudjuk, hogy fellépése semmi kapcsolatban nincs a csillagok állásával és a betegséget mégis influenzának nevezzük, sőt még az azt előidéző harminc esztendeje felfedezett vírust is az orvostudomány ezzel a misztikus közepkori kifejezéssel jelölte meg.

A betegséget valószínűleg már Hippokratész is ismerte, de az első, az egész világra kiterjedő influenzajárványról szóló írásos emlék csak 1510-ből származik. A járványok rendszertelen időszakokban ismétlődtek. Volt úgy, hogy 150 évig nem jegyezték fel súlyosabb epidémiát, máskor pedig 5–10 éves periódusokban jelentkezett tömeges megbetegedés. Az utolsó, legsúlyosabb járványok 1889-ben és 1918-ban következtek be. Az utóbbit, amelyet más néven spanyolnáthának neveztek, sok halálos szövődemény jellemezte. A járványok 20 millió áldozata volt, több, mint az első világháborúnak. Nálunk 53 ezer ember halt meg akkor spanyol influenzában és ezeknek csaknem fele fiatal felnőtt volt.

1957 kora tavaszán Kína déli részéről indult el az influenzajárvány, mely végigvonult az egész világon. Ez az úgynevezett „ázsiai” influenza nálunk 1957 novemberében érte el csúcspontját és a lakosságnak

több mint a fele esett át a betegségen. A halálesetek száma ebben a járványban a spanyolénál jóval kisebb volt, hiszen a penicillinnel és az egyéb antibiotikumokkal sikerült a tüdőgyulladás és a többi veszélyes szövődemény kialakulását megakadályozni.

Az enyhébb járványok csaknem kivétel nélkül a hideg, őszi évszakban keletkeznek. Ezt kétféleképpen magyarázzák. Az egyik fel fogás szerint az influenzavírus mindenütt jelen van, de csak bizonyos meteoroló-

giai tényezők hatására válik járványossá, a másik felfogás szerint pedig a hűvös, esős időszakban az emberek védekezőképessége lecsökken, ugyanakkor pedig a cseppfertőzés lehetősége megnő. A kikökögött nyálcsseppek kevésbé száradnak ki, a rajtuk-bennük levő kórokozó vírusok hosszabb ideig maradhatnak életben, és mindez megkönnyíti a fertőzés terjedését. Hazánkban az influenzajárvány rendszerint januárban és februárban zajlik le és egy-két hónap alatt a lakosság nagy része átesik rajta.

Az influenzavírus rendkívül változékony. Az újabb járványok során kitenyészett törzsek jelentősen különböznek az évekkal ezelőtti járványok kórokozóitól. Bár az influenza kiállása után néhány hónapig tartó immunitás (védetség) marad visz-sza, ez mégsem jelent hatékony védelmet a betegség ismétlődésével szemben, mert a védetség csak az előző betegséget kiváltó vírustörzssel szemben áll fenn. A más influenzatörzssel bekövetkezett újabb fertőzéssel szemben tehát a szervezet éppen a vírus nagy változékonyasága miatt védtelen.

Megjegyzendő, hogy amit ma általában influenzának neveznek, az csak az esetek egy részében következménye a valódi influenzavírus fertőzésének. Gyakran mondják influenzának a különféle hűléses eredetű, náthával járó betegségeket. Igaz viszont, hogy a két betegség között éles határvonalat húzni nem lehet.

Az influenza, általában a hűléses megbetegedések nagyobb kiesést okoznak a természetben, mint a többi fertőző betegség együttvéve. Még a kisebb járványok is megzavarják a lakosság életét, a súlyosabbak azonban teljesen megbénítják az or-

szágot. Az ipar és kereskedelem ilyenkor alig működik, az iskolákat be kell zárni, a közlekedés akadozóvá válik és az egészségügyi dolgozók tömeges megbetegedése miatt a betegellátásban is zavarok jelentkeznek.

Az influenza elleni védőoltás problémája régen foglalkoztatja a kutatókat, a kérdést azonban még a mai napig sem sikerült megoldani. A legjobb eredményeket eddig a bór alá adott vakcinaoltásokkal érték el. Hatására az oltott lakosságcsoportban az influenza előfordulása a nem oltottakénál egy tizedére csökkent. Szovjet kutatók gyengített élő vírusból állítanak elő oltóanyagot, s azt közvetlenül a felső légutakba juttatják, így próbálnak előidézni a védetség megszerzésére enyhe influenzát.

Azonban az influenza elleni védekezés legfontosabb eszköze még ma is a szervezet ellenállóképességének fokozása és a fertőzési lehetőségek legkisebbre csökkentése. Az ellenállóképességet megfelelő C-vitaminellátással (citrom, alma bőséges fogyasztása), a rendszeres életmóddal, helyes táplálkozással és a szervezet fokozatos edzésével érhetjük el.

A fertőzés elkerülésének és a terjedés megakadályozásának módja közismert. Járványos időben kerüljük a gyakori közfoglást, ne csókolgassuk a gyermekeket és tüsszentéskor, köhögéskor használjunk zsebkendőt. Az influenzás betegek legyen külön törülközője, pohara, valamint evőeszköze. Fontos szabály: kerülni kell azokat a helyeket, ahol sokan fordulnak meg. Ajánlatos a gyakori kézmosás és a naponta többszöri fertőtlenítő oldattal történő toroköblítés is.

Dr. K. Gy.

Az udvariasság, mint tantárgy

Az idős néni hízelegve fordul a fiatal eladóhoz:

— Mondja kedveském, van...? — suttogja.

Az eladó is halkra fogja a hangját. Bólint.

— Tessék egy kicsit várni. — S mikor nem néz oda a többi vevő, a néni szatyrába csúsztatja az árut.

— Mindennapi eset volt ez. A kereskedőktől kegy volt, ha valakit pult alól szolgált ki — meséli Frányó Ferenc, a Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakiskola igazgatója.

— Ma már nem ez a helyzet, bár hasonló esetek előfordulnak. A fiatal eladókat a szocialista kereskedelem tanítjuk. Nem az áru elosztása a feladatuk, hanem a vevő kiszolgálása — mondja Vincze József, a kereskedelmi ismeretek tanára.

Az igazgató és Vincze József is odaadással foglalkozik a fiatalokkal. 442 tanulója van az intézetnek, s szinte valamennyit névszerint ismerik. Jellemükkel is tisztában vannak. Céljuk, hogy igazán jó kereskedőket neveljenek.

Sokkal magasabb fokot folyik a képzés, mint eddig. S jövő évtől kezdve még komolyabb elméleti oktatást kapnak a fiatalok. Eddig két tanítási nap volt, amikor magyart, történelmet, testnevelést, kereskedelmi számtant, szakmankénti áruismereteket és kereskedelmi ismereteket tanultak a fiatalok. A következő tanévben több szakma elsőévesei három napot töltenek az iskolában, s ha szakmunkásvizsgát tesznek, a harmadik év végén beiratkozhatnak a gim-

názium harmadik osztályába.

Belelapozunk a kereskedelmi ismeretek tankönyvébe. A vevőkkel való bánásmódról, a vevőtípusokról, az udvariasságról és az eladó magatartásáról is sok hasznos tanáccsal szolgálnak a fejezetek.

Sokkal többet foglalkozunk ezekkel a dolgokkal, mint eddig. Nem elég, ha az üzleti adminisztrációt, a modern önkiszolgáló rendszereket ismerik a fiatalok, hanem az emberekkel való bánásmódot is meg kell tanulniok. Valóságos pszichológiai oktatás a tárgynak ez a része. Milyen típusú emberekkel, hogy kell foglalkozni. Külön beszélünk a férfi és női vevőkről, a határozott, határozatlan, ingerlékeny, tájékozott, gyanakvó, szűkszavú vásárlókról.

S a fiatalok hasznosítják az itt tanultakat.

Az egyik legkedvesebb tárgyuk ez, s azt hiszem, hasznukra szolgál — mondja Vincze József. Erről néhány adat győz meg minket. A fűszer-csemege szakmában tanuló fiataloknak két tanboltjuk is van. Féltek is attól, amikor megnyitják a boltot, hogy csökkenni fog a forgalmuk. A tapasztalatlan fiatalok elriasztják a vevőket. S az eredmény: a 12-es bolt forgalma 1962 óta 44 százalékkal, a 120-asé 1963 óta 35 százalékkal emelkedett.

A tanárok tanítják az udvariasságot, a kereskedelmi tanulókat szívesen hallgatják előadásait. S reméljük, a boltokban is jól „vizsgáznak” majd ebből a tárgyból. K. A.

Vizsgáztak a fodrászipari tanulók

Vasárnap délelőtt reggel 8 órától izgalmas fodrászipari tanuló vizsgákra került sor a szegedi fodrász szövetkezet két üzletében. Az első-, második- és harmadéves tanulók szép felkészültségről tanúságot. A 30 vizsgázó közül különösen Pálfi Margit, Néporovszki Katalin, Kerekes Klári és Sava-

nya Balázs örvendeztette meg munkájával a vizsgázatókat. A bemutatónak is felérő vizsgán férfi és női fodrászati eljárást egyaránt szép eredményeket értek el.

A szakvizsgákra júniusban került sor, s a harmadévesek ezután már önálló munkát végeznek a szegedi fodrászüzletekben.

Szegedi főiskolai tanárok kitüntetése

A honvédelmi miniszter a tisztképzés eredményessége érdekében kifejtett munkájáért kitüntetésben részesítette a Szegedi Tanárképző Főiskola több oktatóját.

Csukás Istvánnak, a Szegedi Tanárképző Főiskola igazgatójának és dr. Szabó Lászlónak, a főiskola igazgatóhelyettesének A Haza Szolgálatáért Erdemérem arany fokozata kitüntetés; Drien Károlynak, Forgách Gézának, dr. Geréb Györgynek, dr. Szendrei Jánosnak, Zs. Timár Andrásnak, a főiskola tanszékvezetőinek A Haza Szolgálatáért Erdemérem ezüst fokozata kitüntetés adományozta.

Nyugdíjas pedagógusok foglalkoztatása

A művelődésügyi miniszter még a múlt esztendőben rendelkezést adott ki, amely az 1964. szeptember 1-től december 31-ig terjedő időszakra szabályozta a nyugdíjas pedagógusok foglalkoztatását. Most — a Pedagógusok Szakszervezetének kezdeményezésére — a SZOT társadalombiztosítási főigazgatósága a munkaügyi miniszterrel egyetértésben hozzájárult a rendeletben megjelölt határidő meghosszabbításához. Ennek alapján a Művelődésügyi Minisztérium főfelügyelete alá tartozó oktatási intézményekben foglalkoztatott nyugdíjas pedagógusok 1965. július 31-ig terjedő időre továbbra is nyugdíjuk korlátozása nélkül vállalatnak oktatómunkát, ha havonkénti díjazásuk nem haladja meg övönöknel a 720, tanítóknál a 800, főiskolát végzett tanároknál a 900, egyetemi végzettségű tanároknál pedig a 950 forintot. A kedvezmény nem illeti meg azokat, akik 1965-ben lépnek nyugdíjba. (MTI)

Áramlások

Papp Lajos új verseskötönyve

A gyerekről, aki a szemünk előtt nő, sokáig azt tartjuk, hogy még mindig ringatni, becézni, kényeztetni kell. A költővel sem igen vagyunk más-ként, aki borzasztóan hozza a szerkesztőségbe első verseit, mint nagydiák. Ráakasztjuk az obligát jelzőt: fiatal költő — s ebben maradunk. Még akkor is, ha már sem embernek nem gyerek, sem költőnek nem kezdő. Ezért úgy gondolom, Papp Lajos új verseskötönyve, az Áramlások kapcsán ezzel eleve kell szembenézni. Sem az olvasó, sem a szerző nem érné s nem érhetné be annyival a harmadik könyv után, hogy mit ígér a tehetőség a továbbiakban. A Kiképződött megjelenésére még jól emlékszem, nagyon lelkesen üdvözöltük érte Papp Lajost, mert a társadalmi és általános emberi problémák iránt rendkívül érzékenységet tanúsított ebben, s nem is ilyen-olyan középserű, hanem kiváló közéleti költőt ígért a kötet, akinek művészi eszközei már akkor is igen gazdagon, de még szertelenül virágoztak. Azután gyors hírtelenséggel jött a Friss szélben, melyről a kritika azt summáztá, hogy művészi és elsősorban kifejezési szempontból lépés előre, a tartalmi, gondolati elemeket tekintve viszont tartózkodóbb és szerényebb. Vagyis az első két könyv más-más, de egymást kiegészítő reális ígéretek kötetek voltak, meg akkor is, ha ígéret-mivoltukban igen komoly objektív értékek voltak jelen. Most, az Áramlások ürügyén, már nem kötelező az útkereső kezdővel vagy az éres előtt álló költővel szembeni biztatás, vállveregetés, az ígéretes mozzanatok sorra szedése — azt hiszem, a méreget nyugodtan beállíthatjuk a költészet elfogadott esztétikai mértékegy-ségeire, melyekkel már az előzőekben is volt mit mérni.

A hasonlítás, persze, elkerülhetetlen. Már csak azért is, mert a költészet is, az ember is folyamat, de még inkább azért, mert a kritikus első meggyőződése az az Áramlások verseivel kapcsolatban, hogy az első két kötet erőnyeinek szintézisét adja, másrészt pedig bizonyos gyengeségei

is az elődökhöz vezetnek vissza. Több, súlyosabb, világosabb és tisztább a gondolat az Áramlások verseiben. Köznapi igazságok, napi politikai argumentumok helyén filozófiai magasságig nemesedett gondolatokat lelünk. Különösképpen igaz ez az általános emberi problémákkal töltött versek esetében (Énekünk messzire hallik a vízen, Századunk, Szimmetriák, Szonáta csellóra és fuvolára, Oldódó körök, Áramlások), melyek éppen tartalmi töltésű parancsára, formailag, művészigleg is a legtöbb és legeredményesebb erőfeszítésre ösztönözték a költőt. Szimbólumrendszerre egyszerűsödött, lekoptak róla a kezdő minden akará allűrjei és a tartalmi kifejezés hű és rangos alattalóivá váltak. Így érdemelték ki a modern jelzőt, hiszen így kerülhettek összhangba a korszerű tartalommal. Nem azzal okoz gondot, hogy mit akar mondani — hanem azzal, amit mond. Így válik a gondolati líra az Áramlásokban legbecsülendőbbé, leg-sodrabb ágá. Süt ezekben a versekben a szenvedély, a meggyőződés, s ezen a fokon társadalmi verseinek ereje nagymértékben nőtt korábbi, direkter, célzatosabb, de kevésbé elmélyült, rokon témájú verseihez képest. „Vallom, hogy a közhasznú munka adhat iramító világunkban végül tisztet és rangot.” — így ír az Oldódó körök-ben, s ezt a hitét valóra is váltja, kamatoztatja is ezekben a versekben, a költő közhasznú munkáiban.

Egy kötet azonban mindig a teljes embert, a teljes költőt akarja adni. Érzések és élmények szűrődnek át a költőn, aki ugyan sohasem lehet magánember, még akkor sem, ha legegényibb dolgaíró, szerelemről, köznapiról, hétköziről gond-rol. Életének ezeket a mozzanatait az eszmék, gondolatok lánghabban fűtik. Az emberekől elhúzódnak, de önmagától nem. Gondja, vágyai nem mindig a nagy emberi foglalatban élnék és hatnak, hogy ott is munkáljanak majd tovább — vers alakban. Van közöttük sikerültebb is — a Boldogság tíz ujjai, a Daphnis öröme,

Az alvó kedves, a Hullámok, a Nyitnikék. A szerelem itt nem az „örök” ember „örök” érzése, hanem a konkrét társadalom konkrét emberé.

Úgy általában is sok ebben a kötetben a jó vers, az arány, a fajtyú jobb és nagyobb, mint az előzőekben volt. Az említettek jelentik a csúcspontokat. Ezek magasabbak. De a völgy is jelen van. Jelen van, s talán többet tölthetett volna rajta a költő első kötetei óta. Mert hiszen a Csöndes vallomás nem egyéb érzelmi deklarációnál, az Obsit gyengén sikerült Ady-utánérzés, költői riportok a gyengébb fajtából a Magasból, a Fergánai szőnyeg, az Orosz földön, a Honfoglalás és erőltet, mesterkelt a Haláltánc. A Hét városok verssel jellemző játékoságát lerontja, agyon-úti a szuggeráló kopfok sorakozása — pótolandón, ami a versekből hiányzik. S ha illik még egyszer utalni az első kötetekre, ez az, amiben Papp Lajos megmaradt azoknál — vagyis: azok erényeit megőrizte, megerősítette, egybe ötvözte, de éppen úgy nem volt elég szigorú az Áramlások verseinek válogatásakor, mint előbb.

Nem játszik több húron, de ezek már jobban hangoltak. Jobban kiméri a költői eszközök helyét, tudatosabban alkalmazza ezeket, a képek és hasonlatok gazdag seregével el, s tud banni a szavakkal. A forma az ő számára nem korlát vagy kaloda, hanem kényelmes sétány, melyről egyébként gyakran és szívesen lelép egyéni ösvényre. Költői szótára is gazdagodott, bővült, bár itt szemére hányhatnánk, hogy bizonyos szavakkal vagy ezek jelzős kifejezéseivel, az ezekkel alkotott képekkel (fény, kéz, csillag, ujj, hal, lenyér, fény stb.) szerelembe esett, s talán kényelemből sokáig hordja őket.

Mit mutatna hát a mérleg? Azt, hogy Papp Lajos már nem fiatal költő a szó minőségű értelmében. Poézisa érett és értékaló. Az ígéretek beérték, megvalósultak. Nem mintha akár saját pályájának csúcspanna lenne, de három kötet, s ezek közül is most már leginkább a Tiszatíz—Magyelő kiadásában harmadikként megjelent Áramlások a felnőtt ember és a felnőtt költő hangján szólnak.

Sz. Simon István

Mit kézimunkázzunk?

Hasznos és élvezetes időtöltés

Élvezetes, játéknak is beillő időtöltés gyermekeknek és felnőtteknek egyaránt a „házi nyomdával” előrajzolt terítők tervezése, himézése. Mintarajz-füzet melléklet tartozik a kis nyomdához; bélyegzőpárna és gumibélyegzők, amelyeken a legkülönbözőbb motívumok találhatók.

A játékot ugyan színezésre, üdvözlőlapok előállítására ajánlja a gyártó vállalat, de nagyon tetszetősek a motívumok kivarrva. Modern hamuzó, virágváza, vagy tálka alá illő kis terítőket lehet készíteni segítségével.

Világos színű selyemre, vagy lenvászonra nyomjuk a bélyegzőket, gondosan összeválogatva a sorrendet, majd színes fonállal himézzük.

Ime, egy példa: 26x26 cm nagyságú halványzöld len-vászon darabot kifestünk, és fél cm-t hagyva szegésnek, vonalzóval meghúzzuk a terítő szélét. Ezután befelét két és fél cm-t mérve megkapjuk a belső keretet. Három, egymáshoz illő virágmotívumot kikeressünk, s egymás mellé nyomtatjuk. A kis terítő szélét narancssárga láncöltéssel varrjuk ki, a belső keret világossárga szaróltés. Ugyancsak ezzel a színnel himézzük a virágmotívumokat. A levelet zölddel és világosbarnával töltjük ki. Nagyon hamar — két délután — elkészíthető a kis terítő, s kimosva, levasalva elég színfoltja lehet a kis dohányzóasztalnak.

Fóti Margit